Horúčavy menia lesy rýchlejšie, než sme čakali: Vedci sledujú, ktoré stromy dokážu prežiť

8.7.2026 - Eva Sládková | SAV

Dlhé obdobia bez zrážok, tropické teploty a čoraz častejšie vlny horúčav už nepredstavujú výnimočné počasie. Stávajú sa novou realitou, ktorá výrazne ovplyvňuje aj slovenské lesy. Vedci z Ústavu ekológie lesa SAV, v. v. i., upozorňujú, že klimatická zmena už nie je otázkou budúcnosti – mení naše lesy priamo pred očami.

„Horúčavy a dlhodobé sucho už nie sú výnimočné udalosti. Stávajú sa novou realitou, na ktorú musia reagovať celé lesné ekosystémy. Niektoré dreviny sú voči týmto zmenám odolnejšie, iné sa dostávajú na hranicu svojich možností,“ hovorí výskumník Ústavu ekológie lesa SAV, v. v. i., Marek Ježík.

Najviditeľnejšie sa zmeny prejavujú na smreku obyčajnom. Strom, ktorý desaťročia patril medzi najvýznamnejšie hospodárske dreviny na Slovensku, dnes na mnohých lokalitách oslabuje kombinácia vysokých teplôt, nedostatku vody a následného napadnutia podkôrnym hmyzom. Podobný stres však čoraz častejšie zažívajú aj ďalšie druhy stromov, najmä počas extrémnych sezón ako tomu bolo napr. aj v roku 2022.

Stromy počas horúčav „spomalia život“

Málokto si uvedomuje, že aj stromy sa počas extrémnych horúčav snažia šetriť energiou. Keď dlhší čas neprší, obmedzujú stratu vody tým, že uzatvárajú prieduchy na listoch alebo ihličí. Cez ne však za normálnych okolností prijímajú oxid uhličitý potrebný na fotosyntézu.

„Je to podobné, ako keď človek počas horúčavy spomalí tempo a vyhľadá tieň. Strom nemôže odísť na chladnejšie miesto, preto obmedzí svoje životné procesy. Ak také obdobie trvá príliš dlho alebo sa opakuje niekoľko rokov po sebe, strom sa oslabuje a ľahšie podlieha škodcom či chorobám,“ vysvetľuje Marek Ježík.

Dôsledky sucha pritom nemusia byť viditeľné okamžite. Strom môže navonok pôsobiť zdravo, no vo svojom vnútri už niekoľko rokov zápasiť s nedostatkom vody. Oslabenie sa často prejaví až neskôr – pomalším rastom, presychaním koruny alebo zvýšenou náchylnosťou na napadnutie hmyzom či hubovými patogénmi.

Vedci hľadajú odolnejšie stromy

Výskumníci z Ústavu ekológie lesa SAV sa preto dlhodobo venujú hľadaniu populácií stromov, ktoré lepšie znášajú meniace sa klimatické podmienky. V rámci provenienčných pokusov porovnávajú stromy pochádzajúce z rôznych oblastí Európy a sledujú ich reakcie na sucho, vysoké teploty či ďalšie stresové faktory.

„Hľadáme populácie, ktoré majú prirodzenú schopnosť lepšie sa prispôsobiť teplu a suchu. Zároveň bude potrebné meniť druhové zloženie aj vekovú štruktúru lesov tak, aby boli odolnejšie voči extrémom počasia,“ približuje Marek Ježík.

Poznatky vedcov môžu v budúcnosti pomôcť lesníkom pri výbere vhodného reprodukčného materiálu

aj pri plánovaní obnovy lesov. Cieľom nie je zachovať lesy presne v takej podobe, ako ich poznáme dnes, ale pripraviť ich na podmienky, ktoré budú podľa klimatických scenárov čoraz častejšie.

Spracovala: Eva Sládková, Ústav ekológie lesa SAV, v. v. i.

Foto: canva.com

https://www.sav.sk?doc=services-news&lang=sk&news_no=13802&source_no=20